

A. KEIMENA

KEIMENO XLII: qui spem Catilinae mollibus sententiis aluerunt coniurationemque nascentem non credendo confirmaverunt; quorum auctoritatem secuti multi, non solum improbi verum etiam imperiti, si in hunc animadvertissem, crudeliter et regie id factum esse dicerent. Nunc intellego, si iste in Manliana castra pervenerit, quo intendit, neminem tam stultum fore, qui non videat coniurationem esse factam, neminem tam improbum, qui non fateatur.

KEIMENO XLIII: Num ad hostem veni et captiva in castris tuis sum? In hoc me longa vita et infelix senecta traxit, ut primum exsulem deinde hostem te viderem? Qui potuisti populari hanc terram, quae te genuit atque aluit? Non tibi ingredienti fines patriae ira cecidit? Quamvis infesto et minaci animo perveneras, cur, cum in conspectu Roma fuit, tibi non succurrit: "intra illa moenia domus ac penates mei sunt, mater coniux liberique"? Ergo ego nisi peperissem, Roma non oppugnaretur; nisi filium haberem, libera in libera patria mortua essem. Ego nihil iam pati possum nec diu miserrima futura sum: at contra hos, si pergis, aut immatura mors aut longa servitus manet.

KEIMENO XLVI: Nec magis vituperandus est proditor patriae quam proditor communis utilitatis, aut communis salutis desertor propter suam utilitatem et salutem. Ex quo fit, ut laudandus is sit, qui pro re publica cadat, quod decet cariorem nobis esse patriam quam nosmet ipsos.

B. ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ

1. Να μεταφραστούν τα παραπάνω αποσπάσματα

Μονάδες 40

2.α. Να γράψετε την πτώση που ζητείται για καθεμιά από τις παρακάτω λέξεις:

sententiis:	την αφαιρετική ενικού
iste:	τη γενική ενικού στο ίδιο γένος και την αιτιατική ενικού του ουδετέρου
exsulem:	την αφαιρετική ενικού
moenia:	τη γενική πληθυντικού
domus:	την αιτιατική πληθυντικού
mater:	τη γενική πληθυντικού
coniunx:	τη γενική πληθυντικού
mei:	τη γενική του ίδιου αριθμού
nihil:	τη γενική ενικού
servitus:	την αιτιατική ενικού
utilitatis:	τη γενική πληθυντικού

Μονάδες 6

β. **mollibus, primum, libera** (δεύτερο), **magis:** Να γράψετε τον ίδιο τύπο στους άλλους βαθμούς.

Μονάδες 4

3. α. Να γράψετε τους τύπους που ζητούνται για καθέναν από τους παρακάτω ρηματικούς τύπους:

potuisti:	το ίδιο πρόσωπο της υποτακτικής παρατατικού
populari:	το β' ενικό της προστακτικής ενεστώτα, το γ' πληθυντικό της προστακτικής μέλλοντα και το α' πληθυντικό της υποτακτικής ενεστώτα
genuit:	το β' πληθυντικό της προστακτικής ενεστώτα και μέλλοντα στην ίδια φωνή
aluit:	το β' ενικό της προστακτικής ενεστώτα και το γ' πληθυντικό της προστακτικής μέλλοντα στην ίδια φωνή
cecidit:	την αιτιατική ενικού του γερουνδίου
perveneras:	το γ' ενικό της υποτακτικής ενεστώτα, παρατατικού και υπερσυντελικού στην ίδια φωνή
peperissem:	το α' ενικό της υποτακτικής παρακειμένου στην ίδια φωνή, την αφαιρετική ενικού του σουπίνου, την αιτιατική πληθυντικού του θηλυκού της μετοχής παρακειμένου, το α' πληθυντικό της υποτακτικής παρατατικού της άλλης φωνής, το β' ενικό της προστακτικής ενεστώτα στην ίδια φωνή, το γ' πληθυντικό της προστακτικής μέλλοντα και το β' πληθυντικό της υποτακτικής μέλλοντα στην ίδια φωνή (να διατηρηθεί το γένος του υποκειμένου)
fateatur:	τους ενεργητικούς ονοματικούς τύπους

Μονάδες 12

β. **futura sum, laudandus sit:** να αντικατασταθούν χρονικά στην υποτακτική.

Μονάδες 8

4. **"si pergis... manet":** να μετατρέψετε τον υποθετικό λόγο έτσι ώστε να δηλώνει ανοιχτή υπόθεση για το παρελθόν και για το μέλλον, υπόθεση αντίθετη προς την πραγματικότητα για το παρόν και για το παρελθόν, καθώς και υπόθεση δυνατή ή πιθανή.

Μονάδες 5

5. Να βρείτε τον εξαρτημένο υποθετικό λόγο που υπάρχει σε ένα από τα τρία αποσπάσματα που σας δόθηκαν, να τον μετατρέψετε σε ανεξάρτητο και να γράψετε το είδος του.

Μονάδες 5

6. **"qui spem Catilinae mollibus sententiis aluerunt coniurationemque nascentem non credendo confirmaverunt":** να μετατρέψετε την πρώτη πρόταση της περιόδου σε μετοχή.

Μονάδες 4

7. α. **"ut laudandus is sit nobis":** να γίνει η παθητική σύνταξη ενεργητική.

Μονάδες 3

β. **"ut primum exsulem deinde hostem te viderem", "qui pro re publica cadat":** να γράψετε το είδος των παραπάνω δευτερευουσών προτάσεων και να αιτιολογήσετε την έγκλιση και το χρόνο εκφοράς τους.

Μονάδες 5

γ. “nascentem”: να αναλύσετε τη μετοχή σε δευτερεύουσα πρόταση.

Μονάδες 3

8. Να αναγνωριστούν συντακτικά οι υπογραμμισμένες λέξεις των αποσπασμάτων: quorum, ingredienti, in conspectu, patriae, patriam.

Μονάδες 5

ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

B1. Η μετάφραση δεν δίδεται για λόγους οικονομίας χώρου.

2. α. sentiētia, istius - istud, ex(s)ule, moenium, domos, matrum, coniugum, meorum, nullius rei, servitutem, utilitat(i)um

2. β. [mollibus], mollioribus, mollissimis - (prae), prius, [primum, primo] - [liberā], liberiore, liberrimā - magnopere/ magno opere, [magis], maxime

3. α. posses - popolare, populantor, populemur - gignite, gignitote - ale, alunto - cadendum - perveniat, perveniret, pervenisset - pepererim, partu, partas, pareremur, pare, pariunto, pariturae sitis - fassurum, -am, -um, -os, -as, -a esse, fatens(fatentis), fassurus, -a, -um, fassum / fassu, fatendi /fatendo /fatendum /fatendo

3. β. futura sim, futura essem, futura fuerim, futura fuisset - laudandus sit, laudandus esset, laudandus fuerit, laudandus fuisset

4. si perrexisti (pergebas)...mansit (manebat), si perges (perrexeris)...manebit, si pergeres...maneret, si perrexisses...mansisset, si pergas...maneant

5. Ο εξαρτημένος υποθετικός λόγος βρίσκεται στο πρώτο απόσπασμα. Συγκεκριμένα στο σημείο «Nunc intellego, si iste in Manliāna castra pervenerit, quo intendit, neminem tam stultum fore... neminem tam improbum (fore)». Στην υπόθεση εκφέρεται με υποτακτική παρακειμένου (pervenerit) και στην απόδοση με απαρέμφατο (fore). Ανεξάρτητος ο υποθετικός λόγος παίρνει τη μορφή: **Υπόθεση**: si... pervenerit (οριστική συντελεσμένου μέλλοντα) – **Απόδοση**: nemo tam stultus erit... nemo tam improbus (erit) (οριστική μέλλοντα). Σχηματίζεται, συνεπώς, υποθετικός λόγος του 1^{ου} είδους, ανοικτή υπόθεση για το μέλλον.

6. «qui spe Catilinae mollibus sentiētiis al(i)ta coniurationem nascentem non credendo confirmaverunt»

7. α. «ut nos debeamus laudare eum»

7. β. «ut primum exsulem deinde hostem te viderem»: δευτερεύουσα επιρρηματική συμπερασματική πρόταση. Εισάγεται με το συμπερασματικό σύνδεσμο ut, γιατί είναι καταφατική. Εκφέρεται με υποτακτική, γιατί στη λατινική το αποτέλεσμα θεωρείται πάντα μία υποκειμενική κατάσταση, χρόνου παρατατικού (viderem) γιατί εξαρτάται από ρήμα ιστορικού χρόνου (traxit= ιστορικός παρακείμενος). Υπάρχει ιδιομορφία ως προς την ακολουθία των χρόνων. Το αποτέλεσμα είναι ιδωμένο τη στιγμή που εμφανίζεται στο μυαλό του ομιλητή (συγχρονισμός ανάμεσα στην κύρια και στη δευτερεύουσα πρόταση) και όχι τη στιγμή της πιθανής πραγματοποίησής του. Αναφέρεται δε στο παρελθόν. Συντακτικά λειτουργεί ως επιρρηματικός προσδιορισμός του αποτελέσματος στο ρήμα της κύριας πρότασης «traxit». «qui pro re publica cadat»: δευτερεύουσα αναφορική ονοματική επιθετική πρόταση, προσδιοριστική στο «is» της συμπερασματικής πρότασης. Εισάγεται με την αναφορική αντωνυμία «qui», εκφέρεται με υποτακτική (cadat) λόγω έλξης από την προηγούμενη υποτακτική «laudandus sit», χρόνου ενεστώτα (cadat), γιατί εξαρτάται από ρήμα αρκτικού χρόνου (laudandus sit) και δηλώνει το σύγχρονο στο παρόν.

7. γ. «quae nascebatur»

8. quorum	=	ονοματικός ετερόπτωτος προσδιορισμός, γενική υποκειμενική στο auctoritatem
Ingredienti	=	επιρρηματική χρονική μετοχή, συνημμένη στο “tibi”. Εκφράζει το σύγχρονο στο παρελθόν. Λειτουργεί συντακτικά ως επιρρηματικός προσδιορισμός του χρόνου στο ρήμα “cecidit”
in conspectu	=	εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός του ενώπιον στο “fuit”
patriae	=	ονοματικός ετερόπτωτος προσδιορισμός, γενική αντικειμενική στο “proditor”
patriam	=	υποκείμενο στο τελικό απαρέμφατο “esse” (ετεροπροσωπία)

Επιμέλεια

Ομάδα Λατινικών Ε.Ο. ΟΡΙΖΟΝΤΕΣ